

BESLUIT van GS van Utrecht

DATUM	29 juli 2021	TEAM	Vergunningverlening Natuur en Landschap
ZAAKKENMERK	Z-WNB-RI-REG-2021-0813	REFERENTIE	Servicebureau
NUMMER	82279C8E	DOORKIESNUMMER	030-2583311
UW BRIEF VAN	10 mei 2021	FAX	030-2583139
UW NUMMER		E-MAILADRES	Servicebureau@provincie-utrecht.nl
BIJLAGE(N)	- kaart plangebied - Kaart gevonden heikikkers - Mitigerende maatregelen	ONDERWERP	Ontheffing ruimtelijke ingrepen project Vierhoeven te Everdingen

Besluit van Gedeputeerde Staten van Utrecht op de aanvraag van 10 mei 2021 van Royal Haskoning, namens Waterschap Rivierenland, om ontheffing in het kader van artikel 3.8 van de Wet natuurbescherming (hierna: wet).

I. Besluit

Gelet op het bepaalde in de wet, het Beleidskader Wet natuurbescherming hebben wij besloten u ontheffing te verlenen van artikel 3.5, eerste en vierde lid van de wet, voor zover dit betreft het opzettelijk doden of vangen en het beschadigen en/of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen van de heikikker voor de periode vanaf 15 augustus 2021 tot en met 31 december 2021.

II. Omschrijving van de aanvraag

Uw aanvraag heeft betrekking op vier percelen in het gebied Vierhoeven te Everdingen met projectnummer 860, 635, 410 en 971. De gebieden liggen in het buitengebied, ten noorden van de A2. U wilt in deze gebieden een waterberging inrichten waarbij tevens een aantal natuurvriendelijke oevers worden aangelegd. Omdat in twee van de vier percelen heikikkers, en eieren van heikikkers zijn aangetroffen, vraagt u ontheffing van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.5 van de wet voor wat betreft de heikikker (*Rana arvalis*) voor de periode van 15 augustus 2021 tot en met 31 december 2021.

III. Procedure

De aanvraag is afgehandeld overeenkomstig het bepaalde in afdeling 4.1.2 van de Algemene wet bestuursrecht. Op 30 juni 2021 heeft u deze aanvraag aangevuld.

IV. Toetsingskader

De heikikker is beschermd ingevolge artikel 3.5 van de wet.

V. Toetsing Ruimtelijke Ingreep**Motivering****Heikikker**

In twee van de vier deelgebieden komt heikikker voor, te weten in deelgebied 860 en deelgebied 635. De werkzaamheden worden zo veel mogelijk buiten de kwetsbare periode uitgevoerd, de gewenste startdatum is 1 september 2021. De kwetsbare periode van de heikikker loopt gemiddeld van februari (eifazetting) tot half augustus

(juvenielen). Hierdoor wordt het doden van heikikkers zo veel mogelijk voorkomen. Echter door de aanleg van de waterberging en de natuurvriendelijke oevers verdwijnen er tijdelijk voortplantings- en rustplaatsen van de heikikker.

De werkzaamheden aan de twee percelen waarin heikikkers of eieren van heikikkers zijn aangetroffen, worden uitgevoerd tussen 1 september en 1 oktober. Dit valt buiten de winterrust en buiten de voortplantingsperiode van de heikikker. Hierdoor wordt het doden van heikikkers zo veel mogelijk voorkomen. De werkzaamheden aan de percelen waar geen geschikt biotoop is voor heikikker worden in een later stadium uitgevoerd, waarbij de werkzaamheden kunnen uitlopen tot in december.

Door de ingreep verdwijnt in eerste instantie tijdens de werkzaamheden leefgebied voor de heikikker, de aanleg van 1510 meter natuurvriendelijke oevers zorgt er echter voor dat er in later stadium aanzienlijk meer leefgebied ontstaat. Door de voorgenomen maatregelen wordt de situatie voor de lokale populatie heikikkers uiteindelijk sterk verbeterd. De voorgestelde maatregelen zijn voldoende.

Gunstige staat van instandhouding:

Voor de heikikker geldt dat het een algemene soort betreft in vergelijking met andere amfibieën van de Habitatrichtlijn, die de laatste jaren enigszins toeneemt. De staat van instandhouding is gunstig. In het BIJ12 Kennisdocument Heikikker wordt de landelijke staat van instandhouding vermeld als stabiel. De lokale staat van instandhouding is goed. Heikikker is in de omgeving van het plangebied al jarenlang bekend, Het betreft naar verwachting geen grote, maar wel een robuuste populatie.

Doordat de activiteit leidt tot nieuw leefgebied, is het de verwachting dat de staat van instandhouding verbetert, omdat het leefgebied meer robuust, en kwalitatief verbeterd wordt door de aanleg van de natuurvriendelijke oevers. De overige watergangen blijven intact. Door de wijze van uitvoering (periode) en het realiseren van nieuw- /extra leefgebied blijft in de toekomst minimaal dezelfde hoeveelheid geschikt leefgebied aanwezig.

Door het nemen van mitigerende maatregelen en de inrichting van het gebied na afloop van de werkzaamheden komt de gunstige staat van instandhouding van de heikikker niet in het geding door het uitvoeren van de werkzaamheden.

Belang van de aanvraag

U heeft ontheffing aangevraagd op grond van het belang:

- In het belang van de bescherming van wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van natuurlijke habitats;
- In het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;

Er wordt binnen het project in totaal 1510 meter natuurvriendelijke oever aangelegd. Door het inrichten van een deel van de omliggende oevers van de percelen als natuurvriendelijke oevers, ontstaat een veel groter aanbod aan geschikte voortplantingslocaties voor heikikker dan in de huidige situatie. Hiervan zal niet alleen huidige populatie heikikkers profiteren maar ook veel andere soorten organismen zullen hiervan profiteren.

Hiermee is het belang van de bescherming van wilde flora en fauna en het belang van de instandhouding van natuurlijke habitats voldoende onderbouwd.

In het gebied komt bij piekbuien regelmatig wateroverlast voor. Het vergroten van de gemalen (technische oplossingen) zijn inmiddels uitgeput en worden maximaal ingezet. Desondanks komt het nog immer voor dat delen van het betreffende gebied tijdelijk onder water lopen of een waterstand krijgt die schade aan landbouw, woningen etc. veroorzaakt.

Waterschap Rivierenland heeft in 2006 het regionale watersysteem in het kader van de wateroverlastproblematiek getoetst en de wateropgave berekend. Een groot deel van deze maatregelen is uitgevoerd. Aanvullend hierop is in 2015 een herijkt maatregelenpakket opgesteld voor de periode 2015-2018. Voor het gebied Beneden Linge zijn hier nieuwe maatregelen uit voortgekomen. Onderdeel hiervan is het onderhavig project Vierhoeven. De doelstelling is het op orde brengen van de regionale watersystemen van het gebied en het voldoen aan de doelstellingen vanuit het Nationaal Bestuursakkoord Water. De opgave binnen het huidige project bestaat uit het aanleggen van 5 hectare waterberging in het projectgebied Vierhoeven te Everdingen.

Hiermee is het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met in begrip van redenen van sociale of economische aard met inbegrip van voor het milieu wezenlijk gunstige effecten voldoende onderbouwd.

Gelet op de naar voren gebrachte omstandigheden zijn wij van oordeel dat het belang van de bescherming van wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van natuurlijke habitats, en het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip

van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten voldoende onderbouwd zijn om zwaarder te mogen wegen dan het beschermingsbelang dat volgt uit de verbodsbepalingen die dienen ter bescherming van de heikikker.

Alternatievenafweging

Locatie

Het project is locatie specifiek. Er is gekozen voor een aanpassing/ uitbreiding van de bestaande situatie. De optredende negatieve effecten, zowel op beschermde flora als op de voorkomende natuur worden zoveel als mogelijk voorkomen, dan wel gemitigeerd.

Bij het ontwerp is getracht rekening te houden met voorkomende beschermde soorten. Met een alternatieve inrichting waarbij bijvoorbeeld alle watergangen zoals ze nu bestaan behouden blijven, is overwogen, maar het toepassen van natuurvriendelijke oevers leidt tot een meer geschikt biotoop en heeft daarmee een positieve uitwerking op de kwaliteit van de in de huidige situatie aanwezige mogelijkheden voor (hei)kikkers om zich voort te planten.

Planning/fasering

Tijdens de werkzaamheden worden indien noodzakelijk alle mogelijke mitigerende maatregelen getroffen om effecten op beschermde soorten te voorkomen of te verminderen. Zo wordt er rekening gehouden met de kwetsbare perioden van de aanwezige soorten en worden maatregelen genomen om effecten tijdens de werkzaamheden te voorkomen.

De kwetsbare periode van de heikikker begint globaal van half maart en kan doorlopen tot augustus bij goede klimatologische omstandigheden. De werkzaamheden aan de percelen en omringende watergangen worden buiten deze kwetsbare periode uitgevoerd. De gewenste startdatum is 1 september 2021, en valt dus buiten de voor de heikikker meest kwetsbare voortplantingsperiode. De werkzaamheden duren 6 weken, en worden voorafgaand aan de voor amfibieën kwetsbare winterperiode uitgevoerd. Door deze planning te hanteren leidt het voornemen tot zo min mogelijk schade op aanwezige exemplaren en het essentiële leefgebied.

Gezien het bovenstaande zijn er geen redelijke alternatieven mogelijk die zouden leiden tot een kwalitatief gelijkwaardig resultaat. De alternatievenafweging is hiermee dan ook voldoende onderbouwd.

VI. Conclusie

Gelet op het voorgaande verlenen wij u ontheffing als bedoeld in artikel 3.8, eerste lid van de wet. Aan deze ontheffing zijn voorschriften verbonden, deze treft u aan in de bijlage bij dit besluit.

VII. Bezwaar

U kunt binnen zes weken na de dag waarop deze beschikking op de voorgeschreven wijze is bekendgemaakt een bezwaarschrift bij Gedeputeerde Staten van Utrecht indienen:

- Digitaal: gebruikt u hiervoor het formulier "Bezwaar tegen beslissing provinciaal bestuur met DigiD". Uw DigiD geldt als ondertekening. U vindt het formulier via: www.provincie-utrecht.nl onder loket / klacht, bezwaar of melding doorgeven / bezwaar tegen beslissing provincie;
- Schriftelijk: t.a.v. de secretaris van de Awb- adviescommissie van PS en GS, postbus 80300, 3508 TH Utrecht.

Het bezwaarschrift moet in ieder geval bevatten:

- uw naam en adres;
- de datum;
- een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar is gericht (indien mogelijk, onder vermelding van het besluitnummer);
- de reden van bezwaar;
- ondertekening.

Aan de behandeling van een bezwaarschrift zijn voor de indiener geen kosten verbonden.

Overigens schort het indienen van een bezwaarschrift de werking van het besluit niet op. Als u niet kunt wachten op de normale behandeling van uw bezwaarschrift, hebt u de mogelijkheid om een voorlopige voorziening aan te vragen bij de rechtbank. U moet op dat moment ook al een bezwaarschrift hebben ingediend. Het verzoek om een voorlopige voorziening richt u aan de voorzieningenrechter van de Rechtbank Midden-Nederland, Sector bestuursrecht, postbus 16005, 3500 DA Utrecht.

VIII. Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking op het moment van bekendmaking door uitreiking of verzending aan de aanvrager. Van het besluit wordt mededeling gedaan op de website www.officielebekendmakingen.nl

IX. Overleg en informatie

Er kan tevens vergunning of ontheffing nodig zijn op grond van andere wetten of verordeningen. Wij adviseren u zo nodig contact op te nemen met uw gemeente en/of milieudienst, als u dit nog niet heeft gedaan.

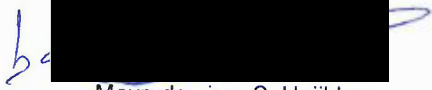
Als u vragen heeft over de procedure en de inhoud, kunt u contact opnemen met ons Servicebureau via servicebureau@provincie-utrecht.nl, of op telefoonnummer 030-2583311.

Voor meer informatie verwijzen wij u naar onze website www.provincie-utrecht.nl.

X. Verzending

Dit besluit wordt verzonden aan de aanvrager van de ontheffing. Een afschrift van deze ontheffing wordt verzonden aan de Regionale uitvoeringsdienst Utrecht, Postbus 85242, 3508 AE Utrecht.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Utrecht,
namens hen

Mevr. drs. ing. S. Heijblom
Teamleider Vergunningverlening Natuur en Landschap
Domein Landelijke Leefomgeving

ONTHEFFING

Naar aanleiding van het verzoek van Royal Haskoning DHV op 10 mei 2021, namens Waterschap Rivierenland en de aanvulling hierop van 30 juni 2021, gelet op artikel 3.8 van de Wet natuurbescherming,

Verlenen Gedeputeerde Staten van provincie Utrecht hierbij aan:

Naam: Waterschap Rivierenland

Adres: Postbus 559

Postcode en woonplaats: 4000 AN Tiel

Ontheffing met briefnummer 82279C8E voor het tijdvak van 15 augustus 2021 tot en met 31 december 2021 van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.5 eerste en vierde lid van de Wet natuurbescherming, voor zover dit betreft het opzettelijk doden of vangen en het beschadigen en/of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen van de heikikker van de heikikker (*Rana arvalis*). Het gebied waarvoor de ontheffing geldt, betreft vierpercelen in Vierhoeven, te Everdingen (voor kaart zie bijlage 1).

Aan deze ontheffing zijn de volgende voorschriften verbonden:

Algemeen

1. De ontheffing wordt slechts voor de hierboven genoemde soorten en beschreven verboden handelingen verleend.
2. Deze ontheffing geldt alleen voor de werkzaamheden die conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in deze ontheffing zelf niet anders is aangegeven.
3. De ontheffinghouder dient onverwijld contact op te nemen met het Servicebureau van de provincie Utrecht, Archimedeslaan 6, postbus 80300, 3508 TH te Utrecht of via servicebureau@provincie-utrecht.nl indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen als bedoeld in voorschrift 1 noodzakelijk zijn.
4. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers blijven daarbij verantwoordelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.

Voorafgaand aan de werkzaamheden

5. De ontheffinghouder dient een ecologisch werkprotocol op te stellen met daarin minstens de voorschriften uit deze ontheffing. Het werkprotocol dient (aanvullend) de volgende aspecten te omschrijven:
 - a. Omschrijving van het plangebied, inclusief kaart;
 - b. Activiteiten/werkzaamheden die uitgevoerd worden (inclusief planning);
 - c. Maatregelen die getroffen zijn/worden (locatie op kaart en datum/tijd);
 - d. Wie is de begeleidende ecoloog (inclusief contactgegevens);
 - e. Welke activiteiten zijn/worden door de ecoloog begeleid;
 - f. Hoe er wordt/is omgegaan met onverwachte (beschermde) soorten binnen het plangebied.
6. De ontheffinghouder dient, twee weken voorafgaand aan de datum waarop de werkzaamheden zullen aanvangen die invloed hebben op de beschermde soorten, het meldingsformulier 'aanvang werkzaamheden' volledig in te vullen op <https://rudutrecht.formulierenserver.nl/startwerkzaamhedenwnb>. Bij de melding dient het werkprotocol zoals omschreven in voorschrift 5 bijgevoegd te zijn.

Tijdens de werkzaamheden

7. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing en de bijbehorende brief op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.
8. Tijdens de werkzaamheden dient een logboek te worden bijgehouden. In het logboek dienen gemaakte ecologische keuzes vastgelegd te worden zoals goedkeuring / vrijgeven door een ecoloog, afwijkingen van het ecologisch werkprotocol en gekozen mitigerende maatregelen en de locatie daarvan. In het logboek worden in ieder geval de relevante resultaten van de uitgevoerde handelingen, omschreven in de voorschriften # tot en met #, geregistreerd.
9. De maatregelen, genoemd in het activiteitenplan Vierhoven Everdingen (zie bijlage 3) dienen te worden opgevolgd.

10. De werkzaamheden en bovengenoemde voorschriften dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van de soorten waarvoor ontheffing is verleend. Deze dient in ieder geval bij de start van de werkzaamheden aanwezig te zijn op de planlocatie.
11. Deze ontheffing kan, conform artikel 5.4 van de wet, worden ingetrokken, indien blijkt dat de ontheffinghouder zich niet houdt aan de voorschriften.

Na afloop van de werkzaamheden

12. Na afronding van de werkzaamheden dient de ontheffinghouder het meldingsformulier 'einde werkzaamheden' volledig in te vullen op <https://rudutrecht.formulierenserver.nl/eindwerkzaamhedenwnb>. Het logboek zoals omschreven bij voorschrift 8 dient bijgevoegd te worden.

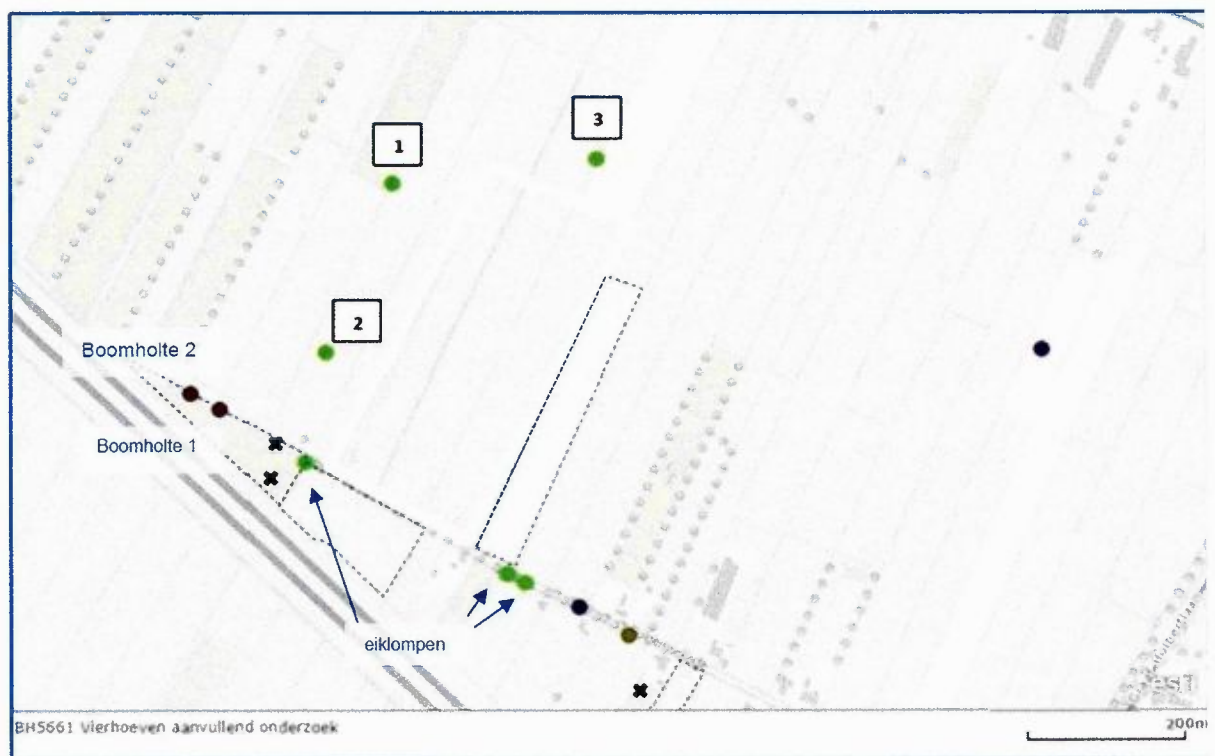
Contactgegevens

Aanspreekpunt in het kader van deze ontheffing en de daaruit voortvloeiende voorschriften is het Servicebureau van de provincie Utrecht, Archimedeslaan 6, postbus 80300, 3508 TH te Utrecht, bereikbaar op telefoonnummer 030 – 258 33 11 of e-mailadres servicebureau@provincie-utrecht.nl.

Bijlage 2 Kaart van het plangebied en kaart aangetroffen heikikkers

Figuur 3-9: ligging van het plangebied (globaal begrensd door rode omlijn) op een 1:25.000 kaart.

Figuur 4-1: overzicht resultaten tweede onderzoeksrunde op 29 maart 2021, de groene stippen geven de locatie van de waarneming van heikikker aan. De percelen van het projectgebied zijn gestippeld omlijnd (bron kaart: YB, d.d. 1 april 2021).

5.3 Effect van de voorgenomen ontwikkeling op de heikikker

5.3.1 Aanlegfase

De ontwikkeling leidt tot het verstoren en vernietigen van de voor heikikker aanwezige voortplantingsbiotoop, doordat de omliggende watergangen grotendeels worden vergraven. Indien dit in de voortplantingsperiode zou plaatsvinden, heeft dit een negatief effect op de populatie en individuen ervan en leiden werkzaamheden direct tot overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming. Indien de werkzaamheden uitlopen en gebeuren in de periode van overwintering, kunnen de werkzaamheden ook leiden tot overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming.

Natuurvriendelijke oevers, of meer in zijn algemeenheid flauwe of ondiepe waterhoudende oevers, leveren in zijn algemeenheid meer ondiepe delen in de watergang op; deze ondiepe delen leveren uiteindelijk meer geschikt habitat voor de heikikker op. Door de werkzaamheden kan weg te graven oevermateriaal in de watergang terecht komen. Als de oevers in den natte weggegraven worden, verdwijnt leefgebied en kunnen heikikkers gedood/verwond worden. Uiteindelijk is de heikikker gebaat bij natuurvriendelijke oevers.

De belangrijkste voorzorgmaatregel ter voorkoming van negatieve effecten op de staat van instandhouding is het uitvoeren van de werkzaamheden buiten de kwetsbare periode (voortplanting en overwintering), waardoor het beschadigen en vernietigen van ei-klonten wordt voorkomen.

5.3.2 Gebruiksfase

In de eindsituatie worden er natuurvriendelijke oevers rondom de percelen gerealiseerd (niet langs alle zijden). Dit is een verbetering ten aanzien van de huidige situatie, door de natuurvriendelijke oevers wordt in potentie de aanwezige voortplantingsbiotoop zowel verbeterd als vergroot. De percelen zullen daarnaast gebruikt gaan worden voor waterberging. Hierdoor ontstaat voor heikikker een aantrekkelijke leefbiotoop.

Verder vinden er geen aanpassingen plaats, in de 'gebruiksfase' zal het terrein weer als vanouds beschikbaar zijn, zij het veel natter dan in de huidige situatie het geval is. Opgaande structuren worden extensief beheerd, het maaien van de percelen (indien nodig) vindt buiten de kwetsbare voortplantings- en overwinteringsperiode van beschermde soorten plaats.

5.4 Mitigerende maatregelen voor de heikikker

De voorgenomen werkzaamheden kunnen, indien niet zorgvuldig uitgevoerd, leiden tot overtreding van verbodsbepalingen van de Wnb. Door de werkzaamheden worden bovendien, doch tijdelijk, de nu bestaande voortplantingsplaatsen aangetast door de benodigde graafwerkzaamheden om natuurvriendelijke oevers te creëren. Dit is een overtreding van Artikel 3.5, lid 4: Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.

Werken buiten de kwetsbare perioden voor heikikker

Het uitvoeren van de werkzaamheden in de kwetsbare periode kan leiden tot het beschadigen of vernietigen van ei-klonten van heikikker (en andere amfibieën als bruine kikker), kunnen heikikkers worden verstoord en/of zelfs worden gedood. De perioden zijn weergegeven in het onderstaande afbeelding (Figuur 5-1).

Figuur S-1: Op hoofdlijnen weergegeven de kwetsbare perioden van de heikikker, bron: Kennisdocument Heikikker, BIJ12.

De belangrijkste voorzorgsmaatregel ter voorkoming van negatieve effecten op de staat van instandhouding is het uitvoeren van de werkzaamheden buiten de kwetsbare periode (voortplanting en overwintering), waardoor het beschadigen en vernietigen van ei-klompen wordt voorkomen.

Bij activiteiten die effect hebben op de oevers van watergangen moet bij voorkeur gewerkt worden in de periode 15 juli tot 1 oktober, dat wil zeggen buiten de kwetsbare periode van voortplanting maar ook buiten de periode van winterrust. De werkzaamheden worden zo uitgevoerd, dat zij pas ná het voortplantingsseizoen worden uitgevoerd en voorafgaande de start van het nieuwe voortplantingsseizoen gereed zijn. Hierdoor is geen achteruitgang, ook niet tijdelijk, van de functionaliteit van de aanwezige voortplantingsplaats en/of van een vaste rust- en verblijfplaatsen optreden. In principe starten de werkzaamheden op 1 september 2021 en zullen zij na circa 6 weken worden afgerond. Vanaf 1 oktober begint voor heikikker de winterrustperiode. Vanwege de potentiële geschiktheid van de percelen 860 en 635 zal hier na 1 oktober niet meer gewerkt worden aan de beplantingen.

Gefaseerd werken in de ruimte en de tijd

Het in de tijd en de ruimte gefaseerd uitvoeren van de activiteiten is van groot belang. De watergangen in en rondom het plangebied zijn over een langere lengte geschikt. Voor het werk wordt maar een klein deel van de watergang vergraven. Vanuit de delen die niet door de werkzaamheden verstoord worden heeft de populatie de mogelijkheid te herstellen na een tijdelijke achteruitgang veroorzaakt door de activiteiten.

Voor wat betreft de fasering wordt het volgende onderscheid aangegeven:

- Voer de werkzaamheden in en rondom de percelen 860 en 635 als eerste uit. Start hier als eerste mee, en rond de werkzaamheden hier ook als eerste af.
- Dit in verband met de aanwezigheid van een mogelijk voor heikikker geschikte overwinteringsbiotoop in perceel 860 en/of 635.
- Voer de overige werkzaamheden bij de percelen 410 en 971 daarna pas uit. Hier is geen voor heikikker geschikte overwinteringsbiotoop aanwezig, waardoor werkzaamheden ook (bij uitloop) na 1 oktober uitgevoerd kunnen worden.

5.5 Algemene zorgplicht en zorgvuldig handelen

Om aan de algemene zorgplicht (artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming) te kunnen voldoen, worden onderstaande voorzorgsmaatregelen ten aanzien van (alle) grondgebonden zoogdieren, voorkomende vogels en andere algemeen vrijgestelde diersoorten geadviseerd:

- De werkzaamheden worden bij voorkeur alleen overdag, tussen zonsopgang en zonsondergang uitgevoerd. Veel algemene en beschermde diersoorten zijn vooral actief gedurende de vroege ochtend, late avond en nacht.
- Er wordt gefaseerd gewerkt, zodat kleine (zoog)dieren van de werkzaamheden vandaan kunnen vluchten. Houd hierbij rekening met vluchtwegen (werk dus niet richting een doodlopende hoek) en zorg dat de dieren voldoende vrije ruimte hebben.

- De aannemer maakt enkel gebruik van de ruimte die noodzakelijk is voor het uitvoeren van de werkzaamheden en ontziet daarbij plaatsen met begroeiing en/of beplanting zoveel mogelijk. Zo wordt onnodige verstoring van dieren en planten voorkomen.
- Wanneer de werkzaamheden gedurende langere tijd stilliggen, dient het terrein vóór herstart van de werkzaamheden geïnspecteerd te worden door een erkend ecooloog.

Vanwege de invulling van de zorgplicht, en de verplichting om werkzaamheden binnen de kaders van de Wet natuurbescherming uit te voeren, wordt bij de uitvoering van de werkzaamheden rekening gehouden met de *mogelijke* aanwezigheid van ringslang. Om deze reden worden de werkzaamheden, van omvorming van de bospercelen, begeleidt door een ter zake kundige ecooloog op het gebied van ringslang.

5.6 Uitwerking van de maatregelen in een ecologisch werkprotocol

Ecologisch werkprotocol

Voorafgaande het ongeschikt maken van de (werk)terreinen, dient de ontheffing verkregen te zijn. De in het onderhavige activiteitenplan beschreven maatregelen, en eventueel aanvullende voorwaarden vanuit de ontheffing, worden in een nader op te stellen ecologisch werkprotocol uitgewerkt.

In een ecologisch werkprotocol wordt vastgelegd hoe tijdens de werkzaamheden rekening moet worden gehouden met de natuurwaarden. Met een ecologisch werkprotocol wordt geborgd dat tijdens de werkzaamheden wordt voldaan aan de ontheffingseisen. Het ecologisch werkprotocol wordt voor de gehele breedte van de werkzaamheden uitgewerkt.

Ter zake kundige

De werkzaamheden worden indien nodig door een ter zake kundige begeleidt. Onder een deskundige wordt verstaan:

- Hij/zij heeft een afgeronde hbo- of universitaire opleiding, met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie;
- Hij/zij heeft een afgeronde mbo-opleiding, met als zwaartepunt de flora en fauna, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten;
- Hij/zij is werkzaam voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau dat is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus;
- Hij/zij is als ecooloog of adviseur/specialist ecologie werkzaam voor een (semi)overheidsinstantie zoals het Ministerie van Economische Zaken, het Ministerie van Defensie, Rijkswaterstaat, het Rijksvastgoedbedrijf, provincies, waterschappen, hoogheemraadschappen, gemeenten, omgevingsdiensten en drinkwaterbedrijven;
- Hij/zij zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de soortenbescherming en is werkzaam of aangesloten bij de volgende Nederlandse organisaties: Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied;
- Hij/zij zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de monitoring en/of bescherming van desbetreffende beschermde soorten.

